

Recenzije.

Problem Boga. Dr. Hijacint Bošković: Jsouenost Boží. Izdala Filozofická Revue u Olomoucu 1932.

Našoj naučnoj publici poznat je već od prije rad Dominikanca dra Hijacinta Boškovića, koji se je odlično afirmirao nekim svojim filozofskim radovima, a naročito svojim kod nas zapaženim i simpatično primljenim djelom »Problem spoznaje«. Međutim to djelo nije samo kod nas zapaženo, već je dosta veliki interes pobudilo i u inostranstvu. Revija internacionalne katoličke univerze »Angelicum« u Rimu povoljno je ocijenila to djelo, a dosta iscrpni prikaz o njemu dao je također urednik češke »Filozofická Revue«. Jednako je knjigu pohvalno ocijenio poznati ruski filozof i profesor na univerzi u Brnu dr. Valerij Volinski. On je u reviji »Centralnaja Evropa« br. 2. dao duboku analizu djela, zadržavši se naročito na onim mjestima, po kojima je tom pitanju dan jedan novi prinos u nauci. Ovogodišnju proslavu sv. Alberta Velikoga, koja se komemorira po svemu naučnom svijetu iskoristio je dr. Bošković, da i našoj publici dade jedan sažet prikaz ličnosti i rada ovog sredovječnog dominikanca, koji se je već u ono vrijeme isticao kao odličan filozof, a također kao ustrajan motritelj prirode, koji je i u eksperimentalnim znanostima dao vrijednih pozitivnih rezultata. Najnovija knjiga dra Boškovića izašla je u Pragu među izdanjima »Psilozofické Revue« a ima naslov: »Opstojnost Boga«. Budući je knjiga u najnovije vrijeme dotiskana još nemamo pri ruci ocjene stranih naučnih časopisa, ali smo uvjereni da će i o ovoj knjizi biti sud jednako pohvalan kao i o drugima. U toj se studiji auctor ne osvrće na sve dokaze, kojima se dolazi do Boga već samo na četvrti, o kojemu je poslije sv. Tome napisana čitava literatura. Poznato je međutim, da je to najteži i najprijeporniji dokaz, o kojemu ni svi tomisti nijesu složni. Da dođe do pravoga značenja ovoga argumenta, auctor nastoji u prvom dijelu istražiti historijat ovoga dokaz, te doći do njegovoga pravoga izvora. On vidi da ovo dokazivanje nijesu poznavali prvi filozofi, koji dolazili do prvoga bića samo preko pojave gibanja i uzročnosti. Istražujući dalje povijest filozofije nalazi da je ovaj način argumentacije bio poznat Platonu i platonovcima. Ali vidi da ga oni nijesu dobro formulirali, budući da nijesu bili na čistu sa pitanjem tvorne uzročnosti, koju oni nijesu dobro poznavali. Zato je trebalo unijeti u ovo dokazivanje nekih peripatetičnih elemenata. Tu se osjeća utjecaj Tome Akvinskoga, koji čini sintezu platonskih i aristotelovih ideja. Prema tome autor zaključuje da se doduše može kazati, da je izvor ove argumentacije u platonizmu, kako se do sada mislilo, ali treba tu misao popuniti time, što se mora kazati, da je ta argumentacija dopunjena i usavršena aristotelovim elementima. U drugom dijelu auctor kritički izlaže argumentaciju pa opravdava nje-

---

U B. knjizi nije ni spomenuta odlična studija F. Šanca »Sententia Aristotelis...« (Hrv. Bog. Akad. 1928); u njoj je prikazana Aristotelova nauka o formi, kao osnovici umjerenog realizma (str. 108).

zinu vrijednost. Osvrće se na poteškoće, koje su različiti filozofi pokrenuli na ovo pitanje, naročito one, koji su htjeli dokazati da je ova argumentacija neka vrst ontološkog dokaza sv. Aselma. Autor se obara na te tvrdnje te ispravno pokazuje da Tomi Akvinskom nije bio poznat takav način dokazivanja, i da je on zabacio vrijednost ontološkog dokaza. Naprotiv ovaj se dokaz poziva na gradaciju koju nalazimo u stvarima pa preko tih stepena savršenosti dolazimo do prve i najsvršenije bitnosti.

Kako smo informirani dr. Bošković i dalje marno radi na njemu omiljenom filozofskom području, te je dapače nekoje radove već skoro spremio za štampu. Toliku ustrajnost ne možemo nego da najradosnije pozdravimo, pogotovo u ovim današnjim za čistu nauku tako otežanim prilikama, a u narodu međutim kod kojega je potreba naučnog filozofskog rada tako očita.

D. Č. Novak.

Marius Pistocchi: De bonis Ecclesiae temporalibus, Taurini, Officina Libraria Marietti, 1932, pag. VIII + 489. Cijena 15 lira.

Auktor stavio si je zadatak, da opsežno i iscrpivo obradi predmet, o kojemu Zakonik govori u kan. 1495—1551, t. j. o crkvenoj imovini, pak je to i izvršio. Pri prikazivanju drži se zakonskog reda (*ordo legalis*). Po sadržini je prikazivanje stvarno ispravno i temeljito. Ranije crkveno pravo nije zanemareno. Auktor se obilno služi rimskim pravom. Moderno (talijansko) pravo navodi svagdje radi čitatelja, na koje u prvom redu računa.

Što se tiče stvarnih prigovora, stavili bi ove: Na str. 67. veli pisac: »*Constitutio ex publica auctoritate est de essentia, tam pro personis physicis, quam pro moralibus, ut queant haberi rite personae iuridicae*«. Ovo se kosi sa kan. 87. Zakonika: »*Baptismate homo constituitur in Ecclesia Christi persona cum omnibus christianorum iuribus et officiis...*« — Na str. 178. tvrdi pisac: »*ius ad perficiendas (razumijeva se: electiones et praesentationes populares) subiectum est acquisitivae... praescriptioni, adhuc*«. Ovo ne držimo nikako ispravnim, jer se Crkva po prirodi stvari više protivu pučkom pravu predlaganja nego li patronatskom pravu predlaganja, pa ako ona (od kan. 1450 § 1 Zakonika) isključuje novo patronatsko pravo, isključuje a fortiori novo pučko pravo predlaganja. Pored toga pokazuje i sam tekst Zakonika (kan. 1452: »*Electiones et praesentationes populares... sic ubi vigent, tolerari tantum possunt, si populus clericum seligat inter tres ab Ordinario loci designatos*«), da se tu radi samo o pravima, koje je Zakonik već zatekao. — Na str. 323. tvrdi pisac, da se zabrana kan. 1520 § 2 Zakonika proteže na sve upravitelje crkvene imovine, dok je uistinu tamo govor samo o članovima biskupijskog upravnog vijeća. — Na str. 468. usvaja pisac t. zv. *titulus legis civilis* kod zajma i opravdava ga ovako: »*Titulus legis civilis, praetermissis quae in contrarium habitae sunt disputationibus, fundamento constat: a) in naturali destinatione proprietatis privatae, etiam ad publicum bonum; b) in facto quod pecunia multorum (et aequivalentia bona) iacent immobilia seu infructuosa; c) in necessitate commerciorum eis utendi; d) in iuridica facultate Status seu supremae civilis potestatis, factum oeconomicum regulandi ac ordinandi in communem utilitatem, id quod alias patet v. gr. in praescriptionis instituto*«. Protiv ovoga dosta je istaknuti, da Crkva